

IS DE GRAMMATICA VAN ALLE TALEN HETZELFDE?

LEERDOELEN EN OPBOUW LES

5 minuten

De quiz die dient ter introductie van het onderwerp, kan ook voorafgaand aan de leerdoelen worden gespeeld. In dat geval is de conclusie van de quiz de aanzet op het onderwerp aan te kondigen.

De leerdoelen voor de leerlingen zijn:

- De leerling legt uit wat de theorie van Noam Chomsky over een universele grammatica inhoudt.
- De leerling formuleert taalregels aan de hand van voorbeelden uit verschillende talen.

Deze les past binnen het curriculum schrijfvaardigheid van zowel Nederlands als Engels en kan uitgebreid worden naar de curricula van andere moderne vreemde talen (zie Uitbreidingsmogelijkheden). De leerlingen analyseren geschreven taal en leren op die manier wat grammaticale en ongrammaticale zinnen zijn. Dit wordt in de leerdoelen voor de leerlingen niet expliciet gemaakt. De docent kan ervoor kiezen de plaats van deze les binnen de examenprogramma's mondeling toe te lichten tijdens een van de lesonderdelen.

INTRODUCTIE ONDERWERP

5 minuten

Het onderwerp van de les wordt geïntroduceerd met een korte quiz, waarin leerlingen Nederlandse en Engelse zinnen moeten beoordelen op hun grammaticaliteit. De docent benadrukt dat de leerlingen de betekenis van de zin buiten beschouwing moeten laten; ze bekijken alleen of de grammatica van de zin klopt. De quiz kan online gespeeld worden, via deze link: <https://play.kahoot.it/#/?quizId=5ef52f48-b037-4ca5-b457-d02cce7ab5ca>.

Tijdens de quiz gaat de docent nog niet in op de vraag waarom een zin wel of niet grammaticaal is. Het doel is te laten zien dat (naar verwachting) de meeste leerlingen dezelfde zinnen als wel en niet grammaticaal beoordelen.

NOAM CHOMSKY

5 minuten

De docent activeert de voorkennis van de leerlingen door te starten met de vraag of iemand weet wie Noam Chomsky is. Vervolgens vertelt de docent kort iets over Chomsky. De nadruk ligt hierbij op zijn werk binnen de taalwetenschap.

UNIVERSELE GRAMMATICA

10 minuten

De docent legt de leerlingen de theorie van Chomsky over een universele grammatica uit. Belangrijk is te benadrukken dat dit een hypothese betreft en dat andere wetenschappers andere hypothesen hebben over het leren van taal.

Ter illustratie van het Language Acquisition Device is een voorbeeld opgenomen van stereotype taal die door moeders tegen kinderen gebruikt wordt en de regels die kinderen daaruit kunnen opmaken: diegene over wie je praat noem je als eerste in de zin en je gebruikt verkleinwoorden. De docent sluit de uitleg af door terug te verwijzen naar de quiz aan het begin van de les, aan de hand van de beroemde zin van Chomsky: *colorless green ideas sleep furiously*. De docent legt uit dat je door de regels die je met het LAD hebt vastgelegd kunt herkennen dat deze zin grammaticaal correct is, terwijl de zin niets betekent.

OPDRACHT: TAALREGELS NEDERLANDS & ENGELS

30 minuten

De docent introduceert de opdracht door aan de hand van een voorbeeld met de leerlingen te bespreken hoe je een taalregel kunt identificeren op basis van bestaande taal. Deze regel heeft betrekking op de plaats van de persoonsvorm in de zin.

NB. Voor deze opdracht is voorkennis over het onderscheid tussen hoofd- en bijzinnen van belang. Indien deze kennis niet of niet voldoende bij de leerlingen aanwezig is, wordt geadviseerd hierover een korte uitleg op te nemen, alvorens de opdracht te introduceren.

Vervolgens gaan de leerlingen zelf aan de slag met de voorbeelden in de opdracht. Ze beginnen met het formuleren van taalregels op basis van Nederlandse taalvoorbeelden en passen vervolgens deze regels toe op het Engels. De verschillen en overeenkomsten tussen Nederlands en Engels komen aan bod.

De opdracht wordt kort klassikaal nabesproken. Het doel van deze nabespreking is de overeenkomsten en verschillen tussen Nederlandse en Engelse taalregels te benoemen. Ook besteedt de docent hier aandacht aan de vraag die centraal staat in deze les: Is de grammatica van alle talen hetzelfde? Hierbij kan de docent terugverwijzen naar de theorie van het LAD: kinderen met Nederlands als moedertaal hebben andere taalregels vastgelegd dan kinderen met Engels als moedertaal.

EVALUATIE

5 minuten

- Wat vond je van deze les?
- Wat onthoud je voor de toekomst?
- Welke tip geef je mij?

UITBREIDINGSMOGELIJKHEDEN

Deze les is een goede basis voor de les 'Kun je een zin letterlijk vertalen?', die ook onderdeel is van dit lesproject.

Ook kan deze les vervolgd worden door een les waarin (tegengestelde) opvattingen van andere taalwetenschappers centraal staan. Eventueel kan de docent de leerlingen als huiswerkopdracht meegeven om zelf informatie over de discussie tussen taalwetenschappers op te zoeken. Zie voor mogelijke bronnen daarover de alinea 'Verder lezen?' op de webpagina.

Deze les kan ook in het onderwijs van andere moderne vreemde talen gebruikt worden. Eventueel kan de quiz worden aangepast of aangevuld met voorbeelden uit de betreffende taal. In de opdracht formuleren leerlingen taalvoorbeelden in de doeltaal, in plaats van in het Engels.